Luonnonvarakeskus

LUKE/3383/00.00.02.00/2026

14.10.2026

Asia: U 60/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi..., to 15.10.2026 klo 10.00

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Tuija Lankia

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Valtioneuvosto on laatinut kirjelmän eduskunnalle (U 60/2026 vp) komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin ja markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (meriliikenteen MRV-asetuksen ja FuelEU Maritime -asetuksen muuttaminen).

Luonnonvarakeskus lausuu tässä komission ehdotuksista sekä valtioneuvoston kannoista ehdotuksiin.

2 Lausunto

Komission ehdotukset on nähtävissä reaktiona päästökauppajärjestelmään kohdistuneeseen poliittiseen paineeseen keväällä 2026, jolloin poliittinen keskustelu EU:ssa vaati järjestelmän vaikutuksia lieventäviä muutoksia. Tämä aiheutti epäilyjä järjestelmän tulevaisuudesta. Nopeana toimena komissio ehdotti markkinavakausjärjestelmän päästöoikeuksien mitätöintimekanismin purkua (ks. U 29/2026). Nyt käsiteltävissä ehdotuksissa esitetään ratkaisuja, joilla edelleen vastataan poliittiseen paineeseen, mutta pyritään säilyttämään järjestelmän uskottavuus ja ohjaava vaikutus. Lisäksi komissio ehdottaa muutoksia, joiden voidaan nähdä olevan vastaus globaaliin teollisuuspolitiikan nousuun käyttämällä päästökauppatuloja vähähiilisyyssiirtymän investointien rahoittamiseen.

Päästöoikeuksien määrä

Komissio ehdottaa vähennyskertoimelle aikauraa, joka lieventää sitä 2028–2030 voimassa olevasta tasosta. Uusien päästöoikeuksien määrä kasvaa ehdotuksen myötä verrattuna tilanteeseen, jossa vähennyskerroin olisi säilynyt vuoden 2030 tasollaan. Päästöoikeuksien määrää kasvattavat myös hiilenpoistoyksiköiden ja kansainvälisten ilmastoyksiköiden hankinnat.

Luonnonvarakeskus jakaa valtioneuvoston huolet hiilenpoistoyksiköiden ja kansainvälisten ilmastoyksiköiden esitettyyn hankintatapaan liittyen. Jos pysyvän hiilenpoiston tuottamisen yksikkökustannukset pysyvät päästöoikeuden hintaa korkeammalla tasolla, lisäpäästöoikeuksien myynnillä ei pystyttäisi hankkimaan vastaavaa määrää pysyviä hiilenpoistoja, mikä johtaisi kokonaispäästöjen kasvuun. Kansainvälisten oikeuksien hankinta on ehdotuksessa muotoiltu päästöneutraalisti, mutta niiden hankinnan onnistumisen kytkentä vähennyskertoimen tasoon vuodesta 2036 eteenpäin luo järjestelmään epävarmuutta.

Lähtökohtaisesti sekä hiilenpoistoyksiköiden ja kansainvälisten ilmastoyksiköiden hyödyntäminen ovat kannatettavia joustomekanismeja. Pysyvien hiilenpoistojen kytkentä päästökauppajärjestelmään olisi luonteva kehityskulku tulevaisuudessa.

Hiilidioksidin talteenotto, varastointi ja käyttö

Komission ehdotuksissa vaikutetaan hiilidioksidin talteenoton, varastoinnin ja käytön (CCUS) kannustimiin usealla tavalla. Koska Suomessa on merkittävä biogeenisen hiilidioksidin potentiaali, keskeisiä ovat biogeenisen hiilen talteenoton arvoketjut (BioCCUS).

Kuten edellä mainittiin ehdotukset sisältävät BioCCS:n uuden hankintamekanismin. Tämä avaa suomalaisille toimijoille lisämahdollisuuksia kehittää hiilenvarastointiratkaisuja. BioCCS on saanut globaaleissa ilmastoskenaarioissa merkittävän roolin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, joten näiden ratkaisujen kehittäminen on ilmastonäkökulmasta tärkeää. Valtioneuvoston kannan mukaisesti geologisen sitomisen lisäksi tulisi pyrkiä siihen, että myös kemiallisesti pysyvästi sitoutunut hiili huomioidaan, jos pysyvyys, elinkaarinen ilmastohyöty sekä seuranta ja todentaminen voidaan luotettavasti osoittaa. Tämä lisäisi Suomen kaltaisen maan, jolla ei ole omia geologisia varastoja, mahdollisuuksia itsenäisesti kehittää hiilensidontaratkaisuja.

Komissio ehdottaa myös myöhemmin arvioitavaksi hiilensidonnan ilman pysyvää varastointia (CCU) kytkemistä päästökauppajärjestelmään. Luonnonvarakeskus näkee tämän mielenkiintoisena vaihtoehtona ja tähän liittyvää tutkimustyötä tehdään Lukessa mm. OGCR ja Co2Creation Horizon Europe ja Strategisen tutkimusneuvoston hankkeissa.

Kestävien lentopolttoaineiden (SAF) tukijärjestelmässä korvataan kestävän ja fossiilisen vaihtoehdon välisestä hintaerosta kiinteä osuus. Komission ehdotuksessa alennetaan tukitasoja pienentämällä näitä osuuksia. BioCCU:n kannalta keskeisten uusiutuvien synteettisten lentopolttoaineiden (esim. eSAF), korvausosuus putoaisi 95 prosentista 60 prosenttiin. Muutoksen myötä lentoyhtiöiden kantama kustannusosuus kasvaa ja huomioiden eSAF:in korkeat tuotantokustannukset niiden kilpailukyky voi heiketä muihin kestäviin polttoaineisiin verrattuna. Muutos heikentänee eSAF:in asemaa kestävien lentopolttoaineiden joukossa ja alentaa sen houkuttelevuutta lentoyhtiöiden näkökulmasta. Alentunut tuki voisi siis johtaa kysyntäepävarmuuteen, mikä kasvattaa eSAF-investointien riskitasoa ja kannattavuutta. Suomessa eSAF-tuotanto on tunnistettu potentiaaliseksi arvonlisän lähteeksi ja siten kysymys on Suomen kannalta tärkeä.

Tukitason pienentyminen yhdessä BioCCS-hankintamekanismin kanssa tasaa hiilidioksidin käytön (BioCCU) ja varastoinnin (BioCCS) ilmastopoliittisia kannustimia. Tasapainoinen tukijärjestelmä on tarpeen, jos molempia käyttötapoja pyritään kehittämään.

Päästöoikeuksien ilmaisjako

Hiilivuodon estämiseksi EU:lla on käytössään hiilirajamekanismi (CBAM) ja päästöoikeuksien ilmaisjako. CBAM:n tavoite on turvata päästöintensiivisten toimialojen kilpailukyky EU:n sisämarkkinoilla EU:n ulkopuoliseen, alhaisemman

hiilen hinnoittelun alueen, tuotantoon verrattuna. Ilmaisjaon pyrkimyksenä on pääsääntöisesti poistaa kannustimet siirtää tuotanto EU:n ulkopuolelle ylläpitää kannattavuutta. Hiilirajamekanismin piirissä olevilta toimialoilta ilmaisjaosta luovutaan, joskin komissio ehdottaa tämän hidastamista.

Koska ilmaisjako perustuu vertailutasoihin, vähäpäästöisimmät laitokset voivat hyötyä siitä, jos ne saavat ilmaisjaossa päästöoikeuksia enemmän kuin niitä tarvitaan päästöjen kattamiseen. Valtioneuvoston kannoissa tästä puhutaan tehokkaiden palkintana. Päästökauppa perustuu kuitenkin päästäjä maksaa -periaatteeseen, joten tehokkaiden saaman palkinnon olisi tarkoitus syntyä alentuneista päästökustannuksista, ei ilmaisjaon kaltaisista tuista.

Komissio ehdottaa ilmaisjaon ehdollisuutta. Ilmaisjako ei olisikaan enää pelkkä kustannusten hillintämekanismi, vaan sen saamisen ehdoksi asetettaisiin päästövähennyksiin johtavan investointisuunnitelma. Näin ilmaisjaon voidaan nähdä muuntautuvan eräänlaiseksi investointitueksi. Muutos yhdistäisi päästökauppaan teollisuuspoliittisen ulottuvuuden, joka tehostaisi vähähiilisyyssiirtymää. Ehdollisuudesta seuraa hallinnollista työtä, joten ehdotuksen hyötyjen arviointi vaatisi tarkemman analyysin.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus pitää päästökauppajärjestelmän uskottavuuden ja ohjausvaikutuksen säilyttämistä keskeisenä. Luonnonvarakeskus jakaa valtioneuvoston huolet hiilenpoistoyksiköiden ja kansainvälisten ilmastoyksiköiden ehdotetuista hankintatavoista, sillä ne voi kasvattaa kokonaispäästöjä ja lisätä järjestelmän epävarmuutta. Molemmat yksikkötyypit ovat kuitenkin lähtökohtaisesti kannatettavia joustomekanismeja, jos niiden ilmastovaikutus, järjestelmän ennakoitavuus ja toteutuksen läpinäkyvyys voidaan varmistaa.

Suomen kannalta on tärkeää kehittää tasapainoisesti talteen otetun biogeenisen hiilidioksidin varastoinnin ja käytön arvoketjuja. Valtioneuvoston kannan mukaisesti pysyvän varastoinnin määritelmässä tulisi huomioida geologisen varastoinnin lisäksi kemiallisesti pysyvästi sitoutunut hiili. Uusi BioCCS-hankintamekanismi tukee hiilenpoistoratkaisujen kehittämistä, mutta kestävien lentopolttoaineiden tukitason alentaminen voi heikentää uusiutuvien synteettisten polttoaineiden kilpailukykyä.

Ilmaisjaon ehdollisuus puolestaan muuttaisi ilmaisjakoa investointituen suuntaan ja lisäisi hallinnollista työtä, minkä vuoksi muutoksen hyötyjä ja kustannuksia tulisi arvioida tarkemmin.

Jani Lehto

Johtaja, Biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 14.10.2026 klo 09:38:41.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jussi Lintunen
Tuija Lankia, Jani Lehto

Liitteet:

Tiedoksi: